

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Üzerine Bir Araştırma: Biga İİBF Örneği*

*Tanju Çolakoğlu** , Ebru Kanyılmaz Polat*** & Gonca Gezer Aydın*****

Özet: İşsizlik, küresel bir sorun olarak önemini korumaktadır. İşsizliğin önlenmesi açısından “eğitimin” işgücü piyasasında avantaj yarattığı bilinirken, son yıllarda genç ve eğitilmiş işgücünün istihdam edilememesi işsizlik sorununa farklı bir boyut kazandırmıştır. Özellikle Türkiye gibi etkin bir planlama yapılmadan artan üniversite ve kontenjan sayıları diplomalı işsizliği de beraberinde getirmektedir. Yüksek öğretim mezunları arasında artan işsizlik oranları ve gençlerin işgücü piyasası taleplerine uygun donanıma sahip olmaksızın mezun olması pek çok üniversite öğrencisi açısından işsizlik kaygısına neden olmaktadır. Bu çalışmada Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi son sınıf öğrencilerin işsizliğe ilişkin kaygılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışma sonuçları, özellikle son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygılarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İşsizlik Kaygısı, Yükseköğretim*

A Research on Faculty of Economics and Administrative Sciences' Students' Unemployment Anxiety: Biga Faculty of Economics and Administrative Sciences Sample

Abstract: Unemployment problem is keeping its importance as a global issue. Education is known to be advantageous factor in preventing unemployment. On the other hand, the unemployment ratio of the young and educated individuals in work force is rising. Especially the unplanned increasing number of universities and number of accepted students in Turkey creates an educated unemployment issue. The increasing unemployment ratio among high education graduates and the graduation of students without gaining necessary requirements of work force market are the main causes of unemployment anxiety of the university students. This study aims to point out the unemployment anxiety of the 4th year university students of faculty of Economics and Administrative sciences. According to study results, the unemployment anxiety found out to be at high level in last class.

Keywords: *Unemployment Anxiety, Higher Education*

* Bu çalışma 18. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuş ve Bildiri Özetleri Kitabında Yayınlanmıştır.

** Arş. Gör., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

*** Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü. **İrtibat yazarı:** ekanyilmaz@comu.edu.tr

**** Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

GİRİŞ

Günümüz sosyo-ekonomik sorunlarının başında gelen “işsizlik” olgusu, işgücü sayısındaki artışın yaratılan yeni işlere göre daha fazla olmasından dolayı küresel bir sorun olarak önemini korumaktadır. Diğer yandan ILO tarafından “genç” olarak tanımlanan 15- 24 yaş arasındaki nüfus arasında işsizlik yeterli istihdam olanağı sağlanamamasından dolayı oranları ciddi düzeylere ulaşmıştır. ILO’nun yayınladığı “Gençlerde Küresel İstihdam Eğilimleri 2017” raporuna göre, dünya işsiz nüfusunun yüzde 35’i genç işsizlerdir. 2017 yılı için 70,9 milyon olduğu tahmin edilen genç işsizlerin sayısının 2018’de 71,1 milyona ulaşması beklenmektedir (ILO, 2017: 15).

İşsizliğin önlenmesi açısından eğitimin önemi bilinmektedir. Genel olarak yüksek eğitimin işgücü piyasalarında daha iyi olanaklar, konum, ücret ve başarı getirdiği söylenebilir (ILO 2015: 23). Kaliteli eğitim ve beceri gelişimi işsizliğin önlenmesinde kritik bir öneme sahiptir. ILO, gençlerin eğitim süreleri ile istihdama geçiş süreleri arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Ancak son 15 yılda 64 ülkede işgücünün eğitim düzeyinde bir artış olmasına karşılık, bu artışın küresel olarak düşük işsizliği de beraberinde getirmediği belirtilmektedir. Diğer bir ifade ile küresel olarak işgücünün artan eğitim düzeyi işsizliği azaltmak konusunda yetersiz kalmaktadır (ILO 2015: 25).

Üniversitelerin buldukları bölgelerde ekonomik ihtiyaçları karşılama ve kalkınmaya hizmet etme amacı güttüğü bilinmektedir. Ancak Türkiye’de çalışma çağındaki nüfus ve işgücünün eğitim seviyesi yükselirken, aynı oranda eğitilmiş işgücü istihdamı sağlanamamaktadır. Bu durumun en temel sebeplerinden biri iş dünyasının ihtiyaç ve beklentilerine uygun planlama yapılmadan arttırılan üniversite sayıları ve kontenjanlardır.

2006 yılından itibaren 56 devlet, 52 vakıf üniversitesi kurularak Türkiye’de üniversite sayısı 185’e, örgün öğretim kontenjanı ise 823. 739’a ulaşmıştır. 2016-2017 öğretim yılında mevcut 185 üniversitede 2,149,166’sı lisans; 450,251’si yüksek lisans, 91,267’si doktora olmak üzere 3,786,011 öğrenci eğitim görmektedir (<https://istatistik.yok.gov.tr/>). Türkiye’nin genç nüfus yapısı ile birleşen yükseköğretim kurumlarının sayı ve kontenjanındaki artış, uzaktan ve açık öğretim olanaklarının artması çalışma çağındaki yüksek öğrenim mezunu işgücünün sayısını da arttırmaktadır. Tablo 1’de Türkiye’de yüksek öğrenim mezunu işgücünün durumu gösterilmiştir.

Tablo 1. *Yükseköğretim Mezunu İşgücünün Durumu*

Yıllar	İşgücü (Bin Kişi)	İstihdam (Bin Kişi)	İşsiz (Bin Kişi)	İKO	İşsizlik Oranı
2000	2.037	1.894	143	78,2	7,0
2001	2.114	1.950	164	79,2	7,8
2002	2.406	2.140	267	79,5	11,1
2003	2.624	2.333	290	77,7	11,1
2004	2.524	2.215	308	78,9	12,2
2005	2.757	2.481	277	77,9	10,6
2006	2.980	2.695	285	77,2	9,9
2007	3.195	2.884	311	77,3	9,5
2008	3.503	3.140	362	77,6	9,5
2009	3.780	3.321	459	78,0	12,1
2010	4.057	3.612	446	78,8	11,0
2011	4.476	4.009	467	79,3	10,4
2012	4.996	4.493	503	79,1	10,1
2013	5.388	4.831	557	80,1	10,3
2014	5.679	5.213	769	79,5	12,9
2015	6.284	5.593	692	79,8	11,0
2016	6.892	6.064	828	79,7	12,0

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçlarından Derlenmiştir.

Yükseköğretim mezunlarının işgücüne katılım oranı (İKO) 2000 yılında % 78,2 iken; 2017'nin ilk çeyreğinde % 79,6'ya yükselmiştir. Toplam işgücünden yükseköğretim mezunlarının aldığı pay 2017'nin ilk çeyreğinde % 23,5 düzeyindedir. Bu dönemde yükseköğretim mezunlarının işgücü sayısı 526 bin kişi artarken, istihdam edilen kişi sayısı 274 bin kişide kalmıştır. İstihdam edilemeyen mezunlarla birlikte işsizlik oranı yükseköğretim mezunları arasında % 12,7'ye ulaşmıştır. Aynı dönem için yükseköğretim mezunu işsizlik oranı artışı, genel işsizlik oranı artışından daha yüksek olmuştur. Toplam 676 bin yeni işsiz 252 binini yükseköğretim mezunu işsizler oluşturmuştur (Kalkınma Bakanlığı 2017: 13-14).

Üniversite mezunlarının istihdamı önünde engeller yaratan yükseköğretim- işgücü piyasası ilişkisinin Türkiye'de iki yönü mevcuttur.

- Bazı alanlarda işgücü piyasalarının ihtiyacının çok üzerinde mezun verilmesidir. Piyasalarda araştırma yapılmaksızın açılan fakülteler diplomalı işsizliği tetiklemektedir.
- Üniversitelerin işgücü piyasalarının taleplerine uygun alanlarda mezun vermesine karşılık bu mezunların nitelik olarak piyasanın taleplerini karşılayamamasıdır. Günümüzde üniversite mezunu olmak bir iş sahibi olmanın garantisi olamamaktadır. İşgücü piyasasına giren yüksek öğrenim mezunlarının sayısı artarken, işgücü piyasasının beklediği niteliklere uygun

donanımları olmayan binlerce mezun işsizler ordusuna dahil olmaktadır. Pek çok firma, üniversite mezunlarının dil bilgisi, analitik düşünme, sosyal ve iletişim becerileri açısından beklentilerini karşılayamadığından şikâyet etmektedirler (Biçerli 2011: 124-125).

Diğer yandan eğitim seviyesinin artması dolayısıyla işgücü piyasalarından beklentileri artan mezunların, güvenceli ve daha yüksek ücretli iş talepleri, işsizlik sürelerini arttırmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça gençlerin işgücü piyasalarından beklentileri artmakta, bunun yanında bu mezunlardan aradığı nitelikleri bulamayan işverenler mezunları istihdam edememektedir. Türkiye'deki işsizlik oranlarındaki artış da göz önüne alındığında yükseköğrenim görmekte olan gençlerin mezuniyet sonrasında iş bulma konusunda kaygılarının olduğu görülmektedir. Yapılan pek çok çalışmada mezuniyet aşamasına gelmiş gençlerin kaygı düzeyleri yüksek bulunmuştur (Turgut vd. 2004; Gizir 2005; Ersoy- Kart ve Erdost 2008; Dursun ve Aytay 2008; Mütevellioğlu vd. 2010; Kıcı 2010; Durukan ve Yurt Öncel 2013; Şanlı Kula ve Saraç 2016; Akıncı 2016; Tekin Tayfun ve Korkmaz 2016).

2004 yılında Türkiye'de Spor Yöneticiliği ve Antrenörlük Eğitimi bölümlerinde öğrenim gören 730 öğrenci üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonrasında öğrencilerin %72,3'ünün mezuniyet sonrası istihdam kaygısı taşıdıkları görülmüştür (Turgut vd. 2004: 96). 2005'de ODTÜ öğrencilerinin sorunları üzerine yapılmış bir çalışmada öğrenciler mesleki açıdan en çok kaygı duydukları şeyin iş bulamama, ya da maddi açıdan uygun iş bulamamak olduğunu belirtmişlerdir (Gizir 2005: 203). 2008 yılında Ankara Üniversitesi fen ve sosyal bilimlerde öğrenim gören 287 öğrenci ile yapılan çalışmada mezuniyet aşamasında yaklaştıkça öğrencilerin kaygı düzeylerinin arttığı görülmüştür (Ersoy-Kart ve Erdost 2008: 280). 2009'da üniversite son sınıf öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada iş bulmaya yönelik ümidi olmayan öğrencilerin kaygı düzeyleri oldukça yüksek bulunmuştur (Dursun ve Aytay 2008: 81). Akdeniz Üniversitesi'nde gerçekleştirilen çalışmada mezun olduktan sonra çok zorlanmadan beklentilerine uygun iş bulabileceğine inananların sayısı 815 katılımcının üçte birinden daha azdır (Mütevellioğlu vd. 2010). Başka bir çalışmada farklı üniversitelerde okuyan 535 son sınıf öğrencisi mezun olduktan sonra bir yıl içerisinde iş bulamazlarsa özgüvenlerinin kırılacağını dile getirmişlerdir (Tunçsiper vd. 2012).

2013-2014 Eğitim ve Öğretim yılında Ahi Evran Üniversitesi'nde eğitim gören son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyleri incelenmiştir. Kaygı düzeyleri "orta" seviyede olan öğrencilerden, Fizik tedavi ve rehabilitasyon bölümü öğrencilerinin kaygı düzeyi, Eğitim, Fen Edebiyat ve İİBF'de okuyan öğrencilere göre düşük bulunmuştur (Şanlı Kula ve Saraç 2016). Süleyman Demirel Üniversitesi'nde gerçekleştirilen benzer bir çalışmada fen-edebiyat fakültesi öğrencilerinin en yüksek, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin en düşük kaygı düzeyine sahip olduğu görülmüştür (Tekin Tayfun ve Korkmaz 2016). Aynı üniversitede çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri son sınıf ve yüksek lisans öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin gelecekte umutsuz, oldukları görülmüştür. Birinci sınıf

itibari ile iş bulamayacakları kaygısı yaşamaya başlayan öğrenciler, mezuniyetin ardından uzun süreli işsizlik yaşayacaklarını düşünmektedirler (Akıncı 2016: 177- 178).

Genel olarak mezuniyetlerinden sonra belirli bir meslek sahibi olan ve alanlarında açık işlerin yoğun olduğu bölümlerdeki öğrencilerin kaygı düzeylerinin az olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalarda fizik tedavi ve rehabilitasyon (Şanlı Kula ve Saraç 2016), sağlık bilimleri fakültesi (Tekin Tayfun ve Korkmaz 2016) ve daha az mesleki kaygı duymaları bu duruma örnek olarak verilebilir. Benzer şekilde bilgisayar kullanım becerisi yüksek, bir ya da daha fazla yabancı dil bilen ve kişisel gelişim seminerlerine katılan öğrencilerin kaygı düzeylerinin daha düşük olması, iş bulma ümitlerinin yüksek olması ile açıklanabilir (Kurt 2010: 205). Türkiye’de net bir meslek sahibi olarak mezun olamayan fen- edebiyat fakültesi mezunları ile iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunlarının daha yüksek işsizlik kaygısı duyması çok sayıda mezun arasında iş bulamayacağına yönelik inancın bir sonucu olabilir.

ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

İşsizliğin yükseköğretim mezunları arasında arttığı günümüz koşullarında iktisadi ve idari bilimler fakültesi son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygılarının belirlenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu çerçevede Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesinde en çok öğrenci sayısına sahip fakülte olan Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (BİİBF) son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyleri araştırılmıştır. İş aramak üzere işgücü piyasasına girmesi en yakın olan kesim olması nedeni ile son sınıf öğrencileri seçilmiştir. Bu öğrenciler anketlerin uygulandığı tarihten yaklaşık 1 ay sonra mezun olarak işgücü piyasalarında aramaya başlayacaklardır. Öğrencilerin yaşadığı işsizlik kaygısının demografik koşullar, bölüm, staj ve iş deneyimleri, bölümü isteyerek tercih edip etmedikleri, iş bulma ümitleri ve süresi gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini BİİBF’nin son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 2016- 2017 eğitim-öğretim döneminde toplam 5782 öğrencinin 960 tanesi son sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin bölümlere göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Bölümlere Göre Son Sınıf Öğrenci Sayıları

Bölüm	ÇEEİ	İktisat	İşletme	Kamu Yönetimi	Maliye	Ulus. İlişkiler	Ekonometri
1. Ö	89	87	86	73	86	77	87
2. Ö	84	83	90	61	75	79	79

Veriler 19- 31 Aralık 2016 tarihleri arasında BİİBF dersliklerinde yüz yüze gerçekleştirilen anketler aracılığı ile toplanmıştır. 400 öğrenciye gönüllülük esasına dayalı olarak anket uygulanmıştır. Eksik ve hatalı anketlerin çıkarılmasıyla 336 anket analize dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek üzere hazırlanan “Kişisel Bilgi Toplama Formu” yanında iki farklı ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekler “İşsizlik Kaygısına Yönelik Psikometrik Sorular”, “Durumluk ve Sürekli Kaygı” Ölçekleridir.

Kişisel Bilgi Toplama Formu: Öğrencilerin bölümleri, cinsiyet ve yaşları, ailelerinin eğitim durumu ve gelirleri, akademik başarıları ve iş bulmaya yönelik umutlarını belirlemeye yönelik 16 sorudan oluşmaktadır.

Tekin Tayfun ve Korkmaz (2016), Ersoy-Kart ve Erdost (2008) ile Dursun ve Aytaç'ın (2009) üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarını ölçmek üzere hazırladığı psikometrik sorulardan yararlanarak “İşsizlik Kaygısına Yönelik Psiko-Sosyal Anket” hazırlamışlardır. 26 sorudan oluşan ölçek, pilot uygulaması yapılarak düzenlenmiş ve Cronbach Alpha sayısı 0,900 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliliğini sınamak için açıklayıcı faktör analizi yapılmış, Barlett testi sonrasında ($p=0,000<0,05$) değişkenler arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Örnek büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğunun tespiti ile ($KMO= 0,19> 0,60$) ölçeğin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu görülmüştür (Tekin Tayfun ve Korkmaz 2016: 540). BİİBF örneğinde uygulanan ölçek için Cronbach Alpha sayısı 0,885 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliği için yapılan test sonucunda ($KMO=0,885> 0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulaması için yeterli olduğu belirlenmiştir.

Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği: 1964 yılında Spielberger ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek, bireylerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Yazara göre tehlike veya tehdit durumunda ortaya çıkan stresli bir durum karşısında bireyin verdiği duygusal tepkiler “durumluk kaygı” olarak adlandırılmaktadır. Sürekli kaygı ise, bireyin çevresel ve anlık durumlar dışında yaşamını stresli olarak algılaması ve huzursuz, endişeli, stresli hissederek yoğun duygusal tepkiler vermesidir (Durukan ve Yurt Öncel 2013: 2). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Öner ve Le Compte tarafından yapılmıştır. Yazarlar ölçeğin Cronbach-Alpha katsayısını 0.70 olarak bulmuşlardır (durumluk; 0,72; sürekli 0,67) (Dursun ve Aytaç 2008: 75). Ölçek kaygı ile ilgili çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır.

Bulgular

Araştırmaya katılan 336 öğrencinin % 64'ü kadın, % 36'sı erkektir. % 72'si 22- 23 yaşında olan katılımcıların % 94,9'u bekar. Katılımcı öğrencilerin % 74,4'ünün annesi; % 62,2'sinin ise babası ilköğretim mezunudur. Öğrencilerin % 6'sının annesi, % 8,3'ünün ise babası yükseköğretim mezunudur.

BİİBF son sınıf öğrencisi olan 332 katılımcının bölümlere göre dağılımı Tablo 3’de gösterilmektedir. Katılımcıların % 54,2’si birinci öğretim, % 45,8’i ise ikinci öğretim öğrencisidir.

Tablo 3. Öğrencilerin Bölümlere Göre Dağılımı

Bölümü	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri (ÇEEİ)	70	% 20,8
Ekonometri	56	% 16,1
Kamu Yönetimi	55	% 16,4
İktisat	33	% 9,8
İşletme	54	% 16,1
Maliye	43	% 12,8
Uluslararası İlişkiler	25	% 7,4

Öğrencilerin kişisel bilgi toplama formu yanıtlarının frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4’de verilmiştir. Buna göre katılımcı öğrencilerin % 65’e yakını BİİBF’de öğrencisi oldukları bölümü isteyerek tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 74,4’ünün bir iş deneyimi vardır. Öğrencilerin iş bulma beklentilerinin saptanabilmesi için mezuniyetlerinden sonra ne kadar sürede iş bulacaklarına inandıkları sorusu yöneltilmiştir. Son sınıf öğrencilerinin yarısına yakını mezuniyetlerinden itibaren 1 yıl içinde iş bulacaklarına inandıkları belirlenmiştir.

Tablo 4. Kişisel Bilgi Toplama Sorularına Göre Ortalama ve Yüzdeler

Sorular	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Bölümü İsteyerek Tercih Etme	Evet	223	%66,4
	Hayır	113	%33,6
İş Deneyimi	Evet	250	%74,4
	Hayır	86	%25,6
İş Bulma Beklentisi	1 yıldan daha kısa	156	%47
	13 ay- 2 yıl	60	%17,9
	2 yıldan daha fazla	118	%35,1
Üniversite Eğitimi Dışında Avantajlar	Yabancı dil bilgisi	74	%22
	Staj	84	%25
	Yurt dışı deneyimi	42	%12,5
	Mesleki kurslar	18	%5,4
	Diğer	118	%35,1
Mezuniyetten 1 yıl sonra hala iş bulamamışsa z ise planı	Yüksek Lisans Yapma	89	%26,5
	Sınavlara Hazırlanma	100	%29,8
	Askere gitme	53	%15,8
	Kurslara Katılma	34	%10,1
	Kendi İşini Kurma	34	%10,1
	Diğer	26	%7,7

Öğrencilere üniversite eğitimleri dışında işgücü piyasalarında avantaj sağlayacağını düşündükleri özellikleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir. % 25'inin staj deneyimine sahip olduğu öğrencilerden % 22'si yabancı dil bildiğini belirtmiştir. Mezuniyetten sonra bir yıl geçmesine rağmen iş bulamamaları durumunda ne yapmayı planladıkları sorusuna ise öğrencilerin % 30'u sınavlara hazırlanacağını, % 24,6'sı ise yüksek lisans yapacağını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcı erkek öğrencilerin % 43'ü işsiz kalmaları durumunda askere gideceklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin işsizlik kaygısı ölçeği, durumluk ve sürekli kaygı ölçeği soruların verdikleri yanıtların ortalamaları Tablo 5'de verilmiştir. Buna göre BİİBF'de son sınıf öğrencisi olan gençlerin işsizlik kaygısı düzeyleri ortalaması 2,887'dir. Durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri açısından yaş, medeni durum, bölüm ve öğretime göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin İşsizlik Kaygısı, Durumluk ve Sürekli Kaygı Ortalamaları

Ölçekler	Ortalama	Standart Sapma
İşsizlik Kaygısı	2,8887	,57518
Durumluk Kaygı	2,2379	,54411
Sürekli Kaygı	2,2170	,38363

Bu çalışmada öğrencilerin bölümlerine göre kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin bölümlerine göre farklılıkları bulunduğu çalışmalarda genelde mezuniyet sonrası açık işlerin daha çok olduğu bölümlerdeki öğrencilerin kaygı düzeyleri daha düşük bulunmuştur (Şanlı Kula ve Saraç 2016; Tekin Tayfun ve Korkmaz 2016). Bu çalışmada öğrencilerin hepsinin İİBF öğrencisi olması ve mezuniyet sonrası iş olanaklarının benzer olması kaygı düzeyinin farklılaşmamasının muhtemel bir nedenidir.

Kaygı düzeyi açısından anlamlı bir farklılığın bulunduğu değişken cinsiyet olmuştur. Kız öğrencilerde durumluk kaygı düzeyi yüksekken, erkek öğrencilerde sürekli kaygı düzeyi daha yüksektir. Öğrenciler üzerinde kaygı ile ilgili yapılan çalışmalarda cinsiyete yönelik farklı sonuçlar elde edilmiştir. Ceyhan (2004) ve Duman vd. (2009) yaptıkları araştırmalarda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek düzeyde kaygılı oldukları görülmüştür. Çakmak ve Havedanlı (2004), Akgün vd. (2007), Dursun ve Ayaç (2009), Tunçsiper vd. (2012), Durukan ve Yurt Öncel (2013), Yılmaz vd. (2014), Akıncı (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda ise kız öğrencilerin erkeklere oranla kaygı düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Durumluk ve sürekli kaygı açısından anlamlı farklılığın bulunduğu diğer bir değişken ailelerin aylık gelir düzeyi olmuştur ($F= 3$, $p= 0,019 < 0,05$). Ailenin aylık gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin duyduğu kaygı düzeyi azalmıştır. Mezuniyet sonrasında maddi sıkıntı yaşanmayacağını düşünülmesi böyle bir sonuca neden olabilir. Mezuniyet sonrasında sınavlara hazırlanma ve yüksek lisans yapma

planları olan öğrencilerin ailelerine olan maddi bağımlılıklarının sürmesi ihtimaliyle ailesinin gelir düzeyi yükseldikçe öğrencilerin daha az kaygı duyması anlaşılabilir bir durumdur.

Diğer yandan durumluk kaygı açısından anlamlı bir farklılık olmazken sürekli kaygı açısından anlamlı farklılığın bulunduğu değişkenler mevcuttur. Buna göre iş deneyimine sahip öğrenciler arasında durumluk kaygı açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p= ,706$), sürekli kaygı açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p= ,021$).

İş deneyimine sahip öğrencilerin, deneyimi olmayan öğrencilere göre sürekli kaygı düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Benzer bir farklılık mezun olduktan sonra bir yıl içerisinde iş bulamama durumundaki planlara göre değişiklik göstermiştir. Mezuniyet sonrası planlarına göre durumluk kaygı düzeyi açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p= 0,22 >0,05$), sürekli kaygı durumu açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p= 0,045 < 0,05$). İşsiz kalmaları durumunda sınavlara hazırlanmayı planlayan öğrencilerin sürekli kaygı düzeyi diğerlerine göre daha yüksektir. Sürekli kaygı açısından kurslara katılmayı planlayan öğrencilerin sürekli kaygıları daha düşüktür.

Aynı değişkenler açısından işsizlik kaygısı açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. İşsizlik kaygısı açısından öğrencilerin yaş, cinsiyet, bölüm, medeni durum, genel not ortalaması, ailenin gelir düzeyi, iş deneyimi, bölümü isteyerek tercih etmesi, iş bulma ümidi ve üniversite eğitimi dışındaki avantajlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Öğrencilerin mezuniyet sonrasında planları ile işsizlik kaygı durumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p= 0,012 < 0,05$). Buna göre mezuniyet sonrasında sınavlara hazırlanacağını belirten öğrencilerin işsizlik kaygı düzeyi diğer gruplara göre daha yüksektir. Bu gruplar arasında işsizlik kaygısı en düşük olan öğrenciler ise kendi işini kurmayı düşünenlerdir.

İşsiz kaygısı ile mezun olduktan sonra iş bulmayı beklediği süre açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p= 0,000 < 0,05$). Buna göre mezun olduktan sonra en erken iki yıl içinde iş bulacağını düşünen öğrencilerin kaygı puanları ($3,089 \pm 0,614$), daha erken bulacağını ümit edenlere göre daha yüksektir.

SONUÇ

İşsizlik, küresel bir sorun olarak önemini korurken gelişmiş ya da az gelişmiş pek çok ülke, genç ve diplomalı işsizlik sorunuyla da karşı karşıya kalmıştır. İşgücü piyasasının beklenti ve talepleri göz önüne alınmadan belirlenen yükseköğretim öğrenci kontenjanları, her geçen gün biraz daha fazla eğitilmiş işsizlerin ortaya çıkışına neden olmaktadır. Üniversite öğrencileri mezun olduktan sonra bulacaklarına dair umutlarını yitirmektedirler. Yapılan pek çok araştırmada üniversite son sınıf öğrencilerinin mezun olduktan sonrası işsiz kalacaklarına dair kaygılar taşıdığı görülmektedir.

Bu çalışmada Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin öğrenci sayısı en fazla fakültesi olan BİİBF son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeyleri ve kaygı düzeylerinin hangi değişkenlere göre farklılaştığı araştırılmıştır. Buna göre BİİBF öğrencilerinin mezuniyet sonrası için kaygı düzeyleri ortalaması 2,8887'dir. İşsizlik kaygısı açısından cinsiyet, yaş, bölüm, ailenin geliri, iş bulma ümidi ve sahip olduğu avantajlar açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

İşsizlik kaygısı ile arasında anlamlı farklılık bulunan değişkenler ailenin gelir düzeyi ve öğrencilerin iş bulmayı ümit ettikleri sürelerdir. Aile geliri ile işsizlik kaygısı arasında ters yönlü bir ilişki mevcutken; beklenen iş bulma süresi ile doğru yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrenciler arasında en yüksek işsizlik kaygısı taşıyanlar iki yıldan fazla süre işsiz kalacağını düşünenlerdir.

Türkiye'de yapılan pek çok çalışmada yükseköğrenim öğrencilerinin mezuniyet sonrasında iş bulma kaygısı taşıdığı görülmektedir. Yüksek eğitim alan gençlerin bu durumu işsizliğin önlenmesinde önemli araçlardan biri olan "eğitim" faktörünün etkisizleşmesi nedeniyle önem arz etmektedir. Bir ülkedeki sosyo-ekonomik kalkınmanın en önemli göstergesi olan eğitilmiş insan gücünün, istihdam edilememesi önemli bir kaynağın atıl kalması anlamına gelmektedir.

Yükseköğrenim kurumlarında planlama yapılmadan artan kontenjanlar, her geçen gün işgücü piyasasına dahil olan diplomalı işsizleri arttırmaktadır. Öğrencilerin stajlar ve kısmi zamanlı çalışmalarla işgücü piyasası beklenti, istek ve taleplerine uyumlaştırılması gerekmektedir. Eğitim, istihdam ve sosyal politikaların eşgüdümlü çalışmaları sonucunda gençlerin istihdam edilebilirliğinin artırılması ülkenin beklenen kalkınmışlık düzeyine ulaşabilmesi için atılacak önemli adımlardandır.

KAYNAKÇA

- Akgün, A, Gönen, S., Aydın, M. (2007), ilköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (14), 115-127.
- Akıncı, Merve (2016), "Yükseköğretimli Gençliğin İşsizlik Kaygısı ve Çalışma Hayatı Algısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama", Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Biçerli, Mustafa Kemal (2011), "Yükseköğretim Sistemimizi İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler Paralelinde Yeniden Yapılandırmak Zorundayız", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 3, Aralık, 122-127.
- Ceyhan, Aydoğan Aykut (2004), "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi", Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 91-102.
- Çakmak, Ö., Hevedanlı, M. (2004), "Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler", 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, 1-11.
- Dursun S., Aytaç Serpil. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 28(1): 71-84.

- Durukan, Kübra, Yurt Öncel, S. (2013), “Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı Durumunun Değerlendirilmesi”, Kırıkkale Üniversitesi Bilimde Gelişmeler Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, Haziran, 108- 117.
- Duman, Ş. Taşğın, Ö.; Özdağ, S. (2009), “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi”, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, Cilt 11, Sayı 3, ss.27–32.
- Ersoy-Kart, Müge, Erdost, H.E., (2008),”Employment Worries Among Turkish University Students”, Social Behaviour and Personality, 36 (2), 275-288.
- Gizir, Cem Ali (2005), “Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı: 2, 196-213.
- Kırcı, Başak (2010), “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı: Psikolojik Etmenler Açısından Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kurt, Günseli (2010), “Ridit Analizi ve Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygılarının İncelenmesi Üzerine Bir Uygulama”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 2, 193- 206.
- Mütevellioğlu, Nergis, Zambak, M, Mert, M. (2010), “İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları”, Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 1, 207-229.
- Şanlı Kula, Kamile, Saraç, T. (2016), “Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13 (33), 227- 242.
- Tekin Tayfun, Ayşe Nur, Korkmaz, A. (2016), “Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 17, 534- 558.
- Turgut, Murat; Gökyürek B., Yenel, İ.F. (2004), “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarındaki Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bu Bölümleri Seçme Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma”, G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt. 5, Sayı. 1, 91-99.
- Tunçsiper, Bedriye, Bicil, İ.M, Biçen, Ö.F. (2012), “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısına İlişkin Tutumları Üzerine Bir Uygulama”, Türkiye Ekonomi Kurumu, Üçüncü Uluslararası Ekonomi Konferansı, 1-3 Kasım, 2012, İzmir.
- TÜİK, Haber Bülteni, No: 21865, Tarih; 07.12.2016. (Erişim Tarihi: 26.07.2017).
- Yazar Aslan, Berna (2015), “Genç İşsizliğe Yönelik Alan Araştırması: Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı ve Umutsuzluk”, Çalışma İlişkileri Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 2, 71- 86.
- Kalkınma Bakanlığı (2017), “İşgücü Piyasasındaki Gelişmelerin Makro Analizi”, Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü”, 2017-II.
- ILO, Global Employment Trends for Youth 2017, Paths to a Better Working Future, Genova, 2017.
- ILO, “Key Indicators of the Labour Market”, Ninth Edition, 2015.
- YÖK Öğrenci İstatistikleri, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (erişim Tarihi: 24.07.2017)